

„A dunántúli régió könyvtári rendszerének vizsgálata” címmel végzett felmérés tapasztalatai

VEAB-ajánlások

A Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Akadémiai Bizottsága Könyvtár-tudományi Munkabizottsága 1997. június 26-án Szombathelyen, a Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtárban tanácskozást szervezett „A dunántúli régió könyvtári rendszerének vizsgálata” címmel végzett felmérés tapasztalatainak megvitatására, tanulságainak összesítésére. A megbeszélésen részt vett a hat feldolgozott kutatási téma témafelelőse (Szalai Gáborné, Németh Tiborné, Kiss Gábor, Bangó Béla, Tuba László, Antal József), valamint dr. Horváth József, a VEAB Könyvtártudományi Munkabizottság elnöke.

A találkozó résztvevői – a május 27-én Veszprémben megtartott, azonos című konferencia előadásainak írásos változatát ismerve és megvitatva – az alábbi ajánlásokat fogalmazták meg a vizsgálat eredményeinek fontosabb tanulságaiként.

I. Általános jellegű ajánlások

1. A Dunántúl megyei könyvtárai ismerjék meg a vizsgálat teljes anyagát, és egy-egy – őket fokozottabban érintő – részterületet vitassanak meg, az előadók jelenlétében. A vizsgálat anyagát a többi megyei könyvtárba is el kell juttatni.
2. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium a könyvtári törvény (utó)munkálatainál vegye figyelembe a vizsgálat eredményeit ill. abból kiindulva kérjen további vizsgálatokat.
3. Legyen összefüggés az állam által könyvtári célra nyújtott normatív támogatások és a könyvtárak által nyújtott szolgáltatás színvonala között. Az állam jelölje ki azon szerveit, melyek ezt ellenőrzik.
4. A kormányzati és szakmai szervek, szervezetek fokozottabban támogassák – könyvtárpolitikai szempontból – a kistérségek könyvtári együttműködését.
5. Amely településen iskola van, ott folyamatosan szolgáltató, állandó könyvtárossal működő, telepített nyilvános könyvtár léte elengedhetetlen.
6. A létrejövő könyvtári törvénnyel összhangban, a jelenlegi zűrzavaros helyzet feloldására a könyvtáros szakmának ki kell dolgoznia a térítéses szolgáltatások elveit.
7. A különböző típusú könyvtárak közötti együttműködés formái kialakulóban vannak. Sokkal nagyobb hatékonyság szükséges viszont a működésben, a nagy közművelődési könyvtárak – elsősorban a megyei könyvtárak – aktív részvételével. Ennek feltétele, hogy az együttműködés fontosságát senki ne kérdőjelezze meg!
8. A vizsgálat tapasztalatai egyértelműen bizonyítják, hogy szakfelügyeletre, szaktanácsadásra szükség van; fontos lenne azonban, hogy ennek kötelező voltát végrehajtási utasítás mondja ki.

II. Az egyes könyvtártípusokra vonatkozó ajánlások

1. A megyei önkormányzatok biztosítsák annak feltételeit, hogy a megyei könyvtárak nagyobb hatékonysággal foglalkozhassanak az önállóan szerzeményező községi könyvtárak szakmai problémáival! (Autó, telefon, szakemberek stb.)
2. Az országos pályázatok kiírói az önállóan szerzeményező községi könyvtárakat ne zárják ki a pályázati lehetőségek köréből.
3. A tapasztalatok szerint a közművelődési könyvtári rendszer elemei közül az önállóan szerzeményező községi könyvtárak vannak a legveszélyeztetettebb helyzetben; ezért az 1000 lakosnál kisebb lélekszámú települések – amennyiben önállóan működő községi könyvtárat nem tudnak megfelelő színvonalon fenntartani – törekedjenek valamely ellátórendszerhez való csatlakozásra, hiszen így hatékonyan működhetnek.
4. A kormányzat támogassa könyvtárpolitikai, kodifikációs és anyagi eszközökkel is a könyvtári társulások és az ellátórendszerek működését!
5. A könyvtárak törekedjenek az ellátórendszeri munka számítógéppel való végzésére. A már működő rendszerek kapjanak nagyobb nyilvánosságot.
6. A kettős funkciójú könyvtárak működtetésének normatív feltételeit szükséges lenne irányelvekben megfogalmazni. Működésük alapfeltétele: mindkét funkciójuk biztosítható legyen, egymás zavarása nélkül.
7. A születőben lévő könyvtári törvény kapcsán át kell tekinteni a megyei könyvtárak feladatkörét és támogatni kell a területi munka végzésének feltételeit.
8. A minisztérium, ill. a megyei könyvtárak végezzenek számításokat arra, mennyi pénz szükséges a létrejövő megyei könyvtári alapok valóban hatékony működtetéséhez.
9. Támogatni kell a megyei könyvtárak információs központként való működését.
10. A kulturális kormányzat még intenzívebben és tervszerűbben folytassa a megyei könyvtárak elhelyezési körülményeinek javítását.
11. A kulturális kormányzat tekintse át a városi könyvtárak helyzetét, és indítson el egy hosszú távú felzárkóztatási programot, mely elhelyezési gondjaik megoldására és gépi eszközparkjuk fejlesztésére egyaránt kiterjed.
12. Városi könyvtárat ne, vagy csak különösen indokolt esetben vonhasson össze az önkormányzat más közművelődési intézménnyel.
13. A munkahelyi könyvtárak képezzék szerves részét a megye (főváros) könyvtári struktúrájának! Ennek érdekében minden megyében készítsenek közös tervet arra, milyen módon illeszthető a központi könyvtár a megye könyvtári vérkeringésébe.
14. A könyvtáros szakma szorgalmazza, hogy az állami tulajdonú épületben működő volt szakszervezeti könyvtárak működtetői kapják meg a tulajdonjogot, mert ez a továbblépés egyetlen útja. Addig is célszerűnek látszik – ahol erre lehetőség nyílik – egyes intézmények közös működtetése, ezzel is előkészítve az esetleges szakmai integrálódást.

Az ajánlásokat a megbeszélésen elhangzottak alapján összeállította:

dr. Horváth József